

MITMEKESISUS KUI VÄÄRTUS

Kas eesti teatrimaastik on piisavalt avar või hoopis ahistavalt kitsas? Kas «uus» julge ja eksperimentaalne teater täiendab «vana» klassikalist ja akadeemilist teatrit või hoopis ohustab seda? Kuidas tekitada erinevate äärealade vahel sünergiat? Kas meile oleks vaja avaramat teatripilti? Mida teha, et selle teket soodustada? Või peaksime keskenduma mõnele konkreetsele suunale, milles tugevad oleme? Kas igasugusesse teatrisse suhtutakse võrdselt soosivalt? On meil probleeme sallivuse ja tolerantsiga? Mida teha, et publik oskaks soovida ja nõuda erinevat teatrit? Milliseid olulisi teemasid meie teater peaks käsitlema?

Vestlust suunab Kaarel Oja, abijõud Ott Karulin

Töötoas osalesid

Evelin Somelar, Evelyn Raudsepp, Helena Tamm, Kristiina Reidolv, Liis Ots, Liisi Aibel, Margus Kasterpalu, Mari Nurk, Mart Kangro, Sandra Oksaar, Triin Pallo, Triin Sinissaar, Triinu Lukas, Urve Miller, Ville Jehe, Vahur Keller, Raivo Trass, Mari Visnapuu, Egge Kulbok, Triinu Aron, Madli Pesti

L

30. OKTOOBER TÖÖTOAD

- 10.00–10.30 Tervitus
- Mängureeglite tutvustamine
- Lühiülevaade töötubade põhilistest teemadest
- 10.30–14.00 Arutlused töötubades
- ANDRES NOORMETS
«Inimsus kui väärtus»
- KATRI AASLAV-TEPANDI
«Areng kui väärtus»
- KAAREL OJA
«Mitmekesisus kui väärtus»
- TIIT PALU
«Identiteet kui väärtus»
- JOONAS TARTU
«Avatus kui väärtus»
- 14.00–15.00 Lõunapaus
- 15.00–17.30 Töötubade tulemuste tutvustamine
- Üldine arutelu

R

29. OKTOOBER KÖNEKOOSOLEK

Ohjab TAMBET KAUGEMA

10.00–10.15 Tervitussõnad

10.15–12.00 NELLI JUNG
«Väärtused ja ühiskond»

ANNELI SARO
«Teatri potentsiaalsed väärtused»

LUULE EPNER
«Omadramaturgia kui väärtus
ja väärtused omadramaturgias:
piik teatrilukku»

12.00–12.30 Kohvipaus

12.30–13.30 EGGE KULBOK
«Eesti kultuuripoliitika – Pätsist Palmaruni»

JORMA SARV
«Väärtustest ja hoiakutest
kultuurivaldkonna arengukavade koostamisel»

13.30–14.45 Lõunapaus

14.45–16.15 JAAK ALLIK
«Eesti riigi teatripoliitika: kuidas ta tekkis
ja mis temast on saanud»

OTT KARULIN
«Eesti riigi ootused teatritele: kust need leiab,
mis need on ja miks neid vaja on»

INGO NORMET
«Teater ja Põhiseadus»

16.15–17.30 Arutelu ettekannete põhjal

Terve päeva jooksul on koosolekuruumis seinal töötubade tutvustused alateemadega, mida iga osaleja täiendada võib, kirjutades paberile teema, mis teda huvitab. Töötubade vestluse suunajad võtavad need täiendatud teemad oma vestlusringi lähtekohaks.

Mitmekesise teatripildi eelduseks on institutsioonide mitmekesisus.

Repertuaariteatrid on küll Eesti teatri-süsteemi tüveks, aga kõigi ressursside sinna koondamine pärsib mitmekesisuse teket. Oluliselt rohkem tuleks väärtustada (loomulikult ka rahaliselt) erinäolisi organisatsioone ning soodustada tegijate mobiilsust.

Teater peaks teadvustama, et ta on suhtes publikuga jõupositsioonil, ja saama aru sellega kaasnevast sotsiaalsest vastutusest nii oma kunstis kui ka väljaspool seda. Teatripraktikud peaksid teadlikult võtma ühiskonnas arvamusiidri staatuse, millega kaasneb vastutus reageerida ühiskonnas toimuvale läbi oma kunsti ja võimalus tõstatada kunstiväliselt ühiskonnas olulisi teemasid.

Kuigi Eestis käiakse palju teatris, võib tekkida probleem järjepidevusega, sest meil puudub võimalus koos teatriga üles kasvada, see tähendab leida igal eluhetkel teatrit, mis puudutaks inimesele just selles eas olulist. Eestis tuleb teha iga vanusegruppi puudutavat teatrit ja selleni jõudmiseks peab paranema suhtumine lastelavastuste tegemisse, mis hetkel on

sageli kohustuslikud repertuaaritäited ega paku huvi ka kriitikale.

Publiku parimaks teenindamiseks peaks rakendama rohkem ettevõtluse kogemust, et teatri kui teenuse ost teha lihtsamaks ja erinevatele tarbijate gruppide huvidele sobivamaks (näiteks kõrgema maksejõuga või elektroonilistes kanalites suhtlevad tarbijad). Samas tuleb ära tunda mudelid, mis siin hästi käivitunud ning on rahvusvahelises mõttes ainulaadsed (näiteks suveteatrid) ja kasutada neid laialdasemalt keskustest eemalolevate piirkondade keskkonna elavdamiseks.

Kui öelda teater, peetakse Eestis enamjaolt silmas repertuaariteatris tehtavat sõnateatrit. Sellest sõltuvad ka teemad, millega eesti teater tegeleb – näiteks eesti keele hoidmine –, kuid meil puudub dialoog väljapoole. Me jutustame samu, meile olulisi lugusid väljakujunenud keeles, aga ei suhestu muu maailmaga, vanusegruppidega, kes selles keeles enam ei mõtle. Seda põhjustab muuhulgas tõsiasi, et kõik praktikud on sama kooliga. Peaks võimaldama enam loojate enesetäiendamist välismaal, mis eeldab repertuaariteatritelt suhtumise muutmist.

- Suurendada dialoogi ja koostööd teatri ja teiste valdkondade vahel.
- Otsida ise infot (selgitust) teiste valdkondade probleemide, maailmanägemise, tegutsemissuundade kohta.
- Kasutada teatrit kui vahendit teiste valdkondade arendamiseks, edendamiseks. (Nt foorumteater, Doktor Kloun jne)

Probleem:

- Äraootav avatus: erinevad grupid ei suhtle omavahel, ei seleta oma avatust.
- Probleem sidususe puudumises gruppide vahel: Tallinn vs muu Eesti, majandus vs kultuur, venelased vs eestlased jne
- Oleme avatud väljastpoolt tulijatele, aga vähe teadmist sellest, mis toimub mujal maailmas.
- Avatus suurele maailmale, üldisetele probleemidele, mis jätab tähelepanuta meie vahetu ümbruse.

Tegutsemissuund:

- Rohkem selgitustööd ühiskonnas – õnnelik inimene on edukam, efektiivsem, produktiivsem,
- Erinevatest teatrigruppidest (eri suunad, riigid, keeled jne) inimesed kokku viia,
- Kasvatada erinevate vormide ja teemade kaudu teadmist maailma eri aspektidest, erisustest,
- Õhutada diskussiooni meedias teatri üle ja teatri tõstatatud teemadel. Olla avatud kriitika suhtes.

Rahvusvaheliskus soodustab vaieldamatult mitmekesisust, ennekõike andes impulsse arenguks. Aga suhtlemine peab olema kahepoolne (eksport ja import) ja soodustada tuleb ühiseid tegevusi. Kultuurivahetus tuleb muuta strateegiliseks tegevuseks ja see peab olema selgitatud ja argumenteeritud.

Suured institutsioonid keskenduvad üht tüüpi teatrile. Kui eesti teatrivaataja eelistab käia kindlas teatrimajas kindla ootusega, saab tema avatust eri liiki või erinevas keeles publikut kõnetavale teatrile kasvatada ühes majas eri kunstiliikide koostöölavastusi tehes ja tehtavat keeleliselt mitmekesisistades.

INIMSUS KUI VÄÄRTUS

Inimene ja kompromiss.

Inimene tahab ise asju tegema hakata
(Inimene on kohal.).

Inimene vs institutsioon vs masin vs inimene.

Inimene on keha on keel on sõna on mälu.

Vestlust suunab Andres Noormets, abijõud Heidi Aadma

Töötoas osalesid

Jaak Johanson, Pille-Riin Purje, Maret Oomer, Hedi-Liis Toome, Aare Toikka,
Anneli Saro, Toomas Suuman, Silver Meikar, Erki Kasemets, Liivi Jääts, Marie
Pullerits, Kadri Noormets, Heidi Aadma
ja vabad radikaalid

Väärtus:

teatri avatus erinevatele valdkondadele,
sotsiaalsetele rühmadele ja maailma-
vaadetele.

Põhjendus:

inimese eneseteostus, ühiskonna ja isiksuse
areng, teiste valdkondade areng.
Preventatiivne, peletab igavust, tagab
turvalisuse: inimene pole oma ideede ja
tunnetega üksi.

Tänane olukord:

teater on üks avatumaid institutsioone
Eesti ühiskonnas. Teater on kõrgelt
hinnatud: riiklik toetus, mida mujal ei
ole, külalislavastajad, -näitlejad liiguvad,
erinevad etenduspaigad.

AVATUS KUI VÄÄRTUS

Räägime sotsiaalsest teatrist. Teater kui päevakajaliste teemade avastaja, tõstataja, valgustaja, peegeldaja. Teater, mis tekitab dialoogi: vaatajaga, ühiskonnaga, teiste kunstialadega... Teater, mis parandab maailma: seob teemasid, lähendab inimesi, lõimib rahvusi. Teater kui turismiobjekt ja kultuurisaadik.

Vestlust suunab Joonas Tartu, abijõud Marion Ründal

Töötoas osalesid

Monika Larini, Madli Pesti, Triinu Aron, Kristiina Oomer, Veiko Märka, Elvis Effert, Aivi Reimand, Kairi Leivo, Katrin Nielsen, Anneli Saro.

- Teatri väärtus on olla tähenduste elav ja kaduv väljendaja.
- Teatri väärtus on inimliku olemise võimaluste näitamine vahetus ja elavas kontaktis inimestega.
- Teatri väärtus on tema paratamatus ehk teatri paratamatus on tema väärtus.

Miks Eestile teater?

Teatri väärtus on võimalus rääkida ja kuulda meie oma lugusid oma keeles koos omade inimestega.

IDENTITEET KUI VÄÄRTUS

Selles, et Eesti teatri üks olulisi eesmärke peaks olema omadramaturgia edendamine ja lavastamine, kahtlevad vähesed.

Keerulisem on leida neid vajalikke koostisosi ja täidetud tingimusi, mis muudavad eesti keeles kirjutatud ja mängitud teksti oluliseks identiteeti hoidvaks või loovaks sündmuseks. Püüame välja selgitada, millal võib headest kavatsustest saada eksitav rahvuslik või rahvalik nabaimetus. Samuti: kuidas kaasaegsed (ümber)kirjutamistehnikad ja lavakeel võivad muuta tuttavaid tähendusi.

Vestlust suunab Tiit Palu, abijõud Triinu Sillaste

Töötoas osalesid

Ain Saviauk, Toomas Kiho, Ene Paaver, Riina Oruaas, Heiti Pakk,
Margus Mikomägi, Anne-Ly Sova, Piret Jaaks

Õpe peab olema:

- individuaalsust arvestav,
- kogemuspõhine,
- läbi tagaside ja analüüsi dialoogi võimaldav,
- traditsiooni väärtustav ja seda järjepidevalt mõtestav.

PÄRAST KOOLI

peab kunstnikul olema võimalus loominguliseks rakenduseks ja pidevaks täiendõppeks.

SEDA TAKISTAVAD

praegu kultuuripoliitiline perspektiivitus ja rahvusromantilise paradigma vohamine.

MEETMED:

- loovuse väärtustamine ühiskonnas,
- kultuuriparadigma muutmine, näiteks tantsukunsti, tegevuskunsti jt vastuvõtmine kaunite kunstide perre,
- mõtlemise muutmine.

Sildlavastusi üle eestluse jõe!

1. Teater on eestlaste identiteedi oluline osa.
2. Sõnateater on eestikeelse kultuuri tähtsamaid välju, kus luuakse meie identiteeti.
3. Eesti sõnateatri vastutus: peaaegu ainsa eluvaldkonnana saab ta saavutada oma absoluutse tipu Eestis.
4. Iga hea eesti keeles kirjutatud näidend toetab eesti identiteeti.
5. Ka tõlked loovad eesti identiteeti, avardavad meie mõtteruumi.
6. Identiteet müüb hästi – kas on oht see päris maha müüa?

ARENG KUI VÄÄRTUS

Kuidas on teatrikunsti areng seotud teatri-
tegija ja vaataja arenguga, isiksuse ja
ühiskonna arenguga? Kas kunstnikuks
saab õpetada? Millised on need põhilised
teadmised ja oskused, mida peab kool
andma? Teatri- ja tantsuharidus Eestis.
Millised võimalused ja takistused on loojal
areneeda oma elukutse vallas pärast kooli?

Vestlust suunab Katri Aaslav-Tepandi, abijõud Tiia Sippol

Töötoas osalesid

Piret Kruuspere, Luule Epner, Eike Värk, Katrin Nielsen, Marion Undusk,
Paavo Piik, Eva-Liisa Linder, Ivika Sillar, Peeter Raudsepp, Jaanika Juhanson,
Tiina Ollesk, Renee Nõmmik, Katri Aaslav-Tepandi, Tiia Sippol

TEATRIKUNSTNIKU ROLL ÜHISKONNAS

Kunstniku/ teatritegija isikus väärtustame:

- sotsiaalsel tundlikkust,
- vastutusvõimet iseenda ja teiste keha ja vaimu eest,
- meediumiteadlikkust,
- isikupära ja kutseoskusi.

KAUNITE KUNSTIDE ÕPETUS

Kool peaks ideaalis õpilases/tulevases
kunstnikus kujundama:

- oskust mõtelda paradoksidest ja seda kunstiliselt väljendada,
- julgust võtta vastu väljakutseid ning arendada oma tahet ja uudishimu,
- teadlikkust oma tugevustest ja nõrkustest,
- oskust kanda hoolt enda ja teiste vaimse ja füüsilise tervise eest,
- oskusi ja teadmisi luua loomevõrgustikke ja neis toimida.